

nezavisan, kada treba da kaže svoj sud u stvarima koje se njega tiču» (str. 171). Nije dakle slijepa poslušnost koja oblikuje svece, već ona razumna i vjernička.

U prikazu Ivanova života hagiograf donosi obilje zgoda koje su korisne i poučne za svakoga kršćanina, a ne samo za onoga koji je stupio u redovništvo. Ima ponegdje »čudesnih događaja« za koje bi poneki moderni oštrozubi kritičar rekao da više graniče s maštovitošću. No, životopisac, koji se zaista potrudio da znanstveno iznese podatke (šteta što su bilješke u hrvatskom izostale, a ostali samo navodnici), uvijek upozorava odakle su izvori uzeti, ili jednostavno kaže: govorilo se da...

Danas smo u jeku crkvene obnove i u nauci i u strukturi. Možda netko pod obnovom razumijeva razbijačinu ustaljenih vrednota. Ivan od Križa pokazuje primjerom kako obnova treba ići do dna ljudskoga duha, makar putovi bili posve trnoviti.

NOVI PRILOG NERETVANSKOJ POVIJESTI

Fra Vjeko Vrčić, Neretvanske župe, Metković 1974.

Martin Ivan Vidović

Vrijedni i marljivi franjevac, svećenik fra Vjeko Vrčić obdario nas je još jednom vrijednom knjigom Neretvanske župe.¹ Ovo se djelo pojavljuje poslije više članaka i rasprava o Neretvi od pok. don Rade Jerkovića, napisanih i razasutih u raznim brošurama, časopisima i listovima ponajviše od 1935. do 1945. god., te knjiga I. Smoljana *Neretva* (Zagreb, 1970), T. Macana *Iz povijesti Donjeg poneretavlja* (Metković, 1972) i K. Jurišića *Katolička crkva na biokovsko-neretvanskom području u doba turske vladavine* (Zagreb, 1972) — novi je značajan doprinos tisućljetnoj burnoj i slavnoj povijesti Neretvanske krajine.

Kako o neretvanskoj prošlosti nije dovoljno pisano, Vrčićeva je knjiga bila potrebna i vrlo je korisna. Pisac-amater koji se uz pastoralni rad bavi i pisanjem, Vrčić se s ljubavlju prihvatio svojega posla. Trinaestogodišnji rad (1945—1958) u Neretvi duboko ga se dojmio te on kao da se ovom knjigom želi odužiti. »Knjigu sam napisao iz ljubavi prema kraju«, ističe on, »gdje sam proveo najljepše svećeničke godine, i gdje sam istinski dijelio poslijeratne radosti i žalosti s neretvanskim narodom, a osobito s mojom župom Metković.«

Vrčić se, međutim, upustio u težak i odgovoran posao. Rad kojeg se prihvatio zahtijevao je mnogo truda i vremena; trebalo je pretražiti sve župne i biskupijske arhive makarske, trebinjske, dubrovačke i splitske biskupije, koji se odnose na obrađivano područje, zatim arhive u Dubrovniku, Zadru, Splitu, Veneciji i sve ponajvno bilježi, te propješačiti Neretvu »uzduž i poprijeko«, točno uočiti granice župa i druge pojedinosti, slušajući ujedno i živu riječ o minulim vremenima i događajima.

Iako autoru *Neretvanskih župa* nije bilo moguće pregledati i istražiti sve pojedinosti, on je obavio važan i značajan rad. On u svojoj knjizi donosi sustavno i neovisno povijesni prikaz svake pojedine župe. Župe je poredao abecednim redom što omogućuje lakše snalaženje i bolju preglednost. Ta

¹ Vrčić je dosada objavio: *Odjeci 250-godišnjeg rađa Imotske župe* (Imotski, 1967); *Biokovski župnik (osvrti i refleksije)* (Imotski, 1969); *Svećenici i redovnici Imotske krajine* (Imotski, 1970); *O. fra Šimun Milinović, u Sinjska spomenica* (Sinj, 1965), 315—327; *O. Metod Radić, u Kačić; zbornik Franj. provin. Presv. Otkupitelja, 4* (Split, 1971), 155—160; *Tin Ujević hrvatski pjesnik i Vrgorac, u Kačić, zbornik...*, (Sibenik, 1973), 157—164. Osim navedenih radova surađuje još u raznim listovima i časopisima.

neovisnost u prikazu povijesti župa omogućila mu je da iznese mnoge povijesne pojedinosti svakoga mjesta: ljude koji su tu živjeli i žive, kulturnu prošlost, spomenike, građevine i djela poznatih ljudi.

Ovakav način pisanja povijesti Neretve u kojem pisac vodi čitatelja od mjesta do mjesta prikazujući svako zasebno, te vrlo lagan stil pristupačan je osobito širem krugu čitateljstva i pruža određenu zanimljivost.

Vrčić je obradio prošlost neretvanskih župa po shemi:² općenito o župi, zaselec i stanovništvo, povijesni i kulturni spomenici, škole, o župi (kao crkvenopravnoj zajednici), prikaz crkava i poznatijih kapela, popis župnika, duhovna zvanja iz župe, te svećenici i redovnici umrli ili pokopani u župi.

Osobitosti značajne za čitavu Neretvu (govor, narodna nošnja i običaj Velikog tjedna — »Žudiđe« ili »Stražari«) Vrčić je vrlo sažeto, ali ne baš potpuno, donio na str. 235—237. Tomu je još dodao i prikaz franjevačkog samostana u Zaostrogu, vrlo značajnog za pastorizaciju ovoga kraja poslije pada ljubuškog samostana 1573. god. (str. 237—238).

Uza svu svoju vrijednost i privlačnost ovo djelo međutim ima i nedostataka koje bi u jednom širem osvrtu trebalo iznijeti, ispraviti i upotpuniti. Spomenuti ću ovdje neke, ne želeći time umanjiti opću vrijednost Vrčićeva djela.

Nedostaci su, po svemu sudeći, uglavnom zbog brzine rada te ne baš najboljeg zemljopisnog i topografskog poznavanja pojedinih mjesta. Zbog toga se, u ovoj knjizi, na pr. župa Vidonje nalazi »na krajnjoj zapadnoj točci Splitsko-makarske nadbiskupije« (str. 218), stara utvrda brežuljak Nebojša nalazi se »istočno od Goračića, a narod taj predjel danas naziva Žuna« (str. 222).³ Tako su Gomile »prosjek kroz koji se ulazi u srce Zabe i njezinih sela. S njega puca dlvani pogled na čitavo neretvansko prostranstvo, i gubi se na širini Jadranskog mora« (str. 218).

Ni granice nekih župa nisu baš točno naznačene (Desne, Dobranje, Vidonje). Nestvaran i netočan prikaz nalazi se također na str. 226—228 o novoj crkvi Srca Isusova i Marijina u Vidonjima (koju čak naziva i župskom!).

Vrčićev je jezik u ovoj knjizi jedar a lagan, pučki, narodni. Pa ipak mu moramo prigovoniti da ponekad nepotrebno zamijeni našu hrvatsku riječ stranom. Tako susrećemo nepotrebne tuđice: manastir, decenij, muzika, firma, klavir i dr. Kad smo na ovom pitanju, možemo također pripomenuti da je u neretvanskom području riječ »blato« na više mjesta topografski pojam, vlastito ime, pa ga je trebalo pisati velikim početnim slovom.⁴ U knjizi se nalazi također podosta tiskarskih pogrešaka koje ponekad mijenjaju smisao i vrijeme, odnosno točnost podatka.

Osim toga, u Vrčićevoj je knjizi često povijesno pomiješano sa sadašnjim, a na nekim mjestima prevladava sadašnjost, pa čitatelj koji put ostaje u dvoumicu. Zapaža se također neujednačenost pisanja pojedinih prezimena.

U popisu duhovnih zvanja izostavljena su dvojica svećenika: don Stjepan Jerković (Komin) i don Petar Kuran (Otrčić—Struge) te pet redovnika iz župe sv. Ilije u Metkoviću i jedan iz Vidonja. Također i broj časnih sestara za župe Vidonje i Metković nije točan.

Uza sve nedostatke, knjiga zaslužuje pohvalu i priznanje. Svaki Neretvanin i ostali ljubitelji Neretve trebali bi je imati u svojoj knjižnici.*

² Sličnom shemom služio se i pok. don. R. Jerković (usp. T. Macan, *Iz povijesti Donjeg poneretaulja*, Metković, 1972, 87). Ugladanje na Jerkovićeve radove potvrđuje i sam Pisac: »Moram biti iskren i priznati da su mi rad mnogo olakotili radovi pok. don R. Jerkovića. Navedeni su u obradi župe Bagalović kad se govorilo o Pokojniku. Osim toga naveo sam u bilješcima što sam od njega uzeo (!). On je spremao istu stvar...« (str. 245).

³ M. Dimić, *Zemlje hercega sv. Save*, Glas SAN 182, Beograd, 1940, 184—187. Usp. i M. Vego, *Prilog topografiji srednjovjekovne Hercegovine*, GZM NS XII, Sarajevo, 1957, 274; Don R. Jerković, *Gdje je hercegov grad Nebojša?*, Kalendar »Napredak«, Sarajevo, 1942, 179—181; T. Macan, n. dj., 79.

⁴ *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I*, Izdaje Jugosl. Akademija, Zagreb, 1880—1882, 425 sl.; F. Iveković — I. Broz, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1901, 70; *Enciklopedija leksikografskog zavoda I*, Zgb, 1966, 416; *Rječnik hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb — Novi Sad, 1967, 207. *Pravopis hrvatskosrpskog jezika*, Zagreb — Novi Sad, 1968, br. 12a, c.

* Knjiga se naručuje kod pisca: Fra Vjeko Vrčić, 58276 Vrgorac.